

Prošlo je 50 godina od vremena kad je na zagrebačkom Sveučilištu otvoren studij anglistike. A otvoren je onda kad je 1935. godine mladi lektor dr Josip Torbarina po povratku sa studija u Engleskoj u okviru 21. germanske grupe predmeta počeo predavati engleski jezik i književnost, kao prvi glavni predmet. Prve generacije anglista stasale su u to vrijeme. Ali njihovo se je prisustvo jače osjetilo tek poslije rata kad je engleski bio uveden u škole.

1948. izašla je i prva Čitanka iz engleske književnosti koju je napisao dr Josip Torbarina. Ona je generacijama gimnazijalaca otkrila jedan dotad potpuno nepoznati svijet.

Spotičući se o engleska vremena i nepravilne glagole, upijali smo u sebe misli i opise Thackerayja, George Elliot, Hardyja i otkrivali glazbu što je izvirala iz stihova Coleridgea i Shellyja.

Kad danas, nakon skoro 40 godina prelistavamo taj udžbenik vidimo da on i svojom estetskom i odgojnom vrijednošću premašuje najbolja ostvarenja na tom području.

Kad je došlo vrijeme za studij, mnogi su odabrali anglistiku, potaknuti upravo željom da saznaju više o onom svijetu koji su naslušili u Torbarininom izboru tekstova.

»Tobi« je — kako smo ga zvali u studentsko doba — uvijek ponovno zbunjivao generacije novih studenata svojom elegantnom jednostavnošću ili ležernom, jednostavnom elegancijom u pristupu, načinom na koji je stajao pred auditorijem, bez ikakve patetike, potpuno lišen onog uvjerenja o vlastitoj važnosti, tako nedjeljivog od predodžbe o sveučilišnom profesoru. Imali smo osjećaj da je uvijek malo u neprilici zato što stoji tamo gdje stoji.

U vrijeme dok je Fakultet bio u staroj zgradi na Trgu maršala Tita, njegova su ciklička predavanja slušali studenti svih četiriju godišta. U dvorani na drugom katu u kojoj su i pod i vrata zloslutno škripali kad god bi zakašnjeli ulazili, svi su ga studenti pažljivo slušali i bilježili svaku njegovu riječ. Ali potpuno su ga mogli pratiti tek apsolvanti koji su spremali ispit iz književnosti. Njegova predavanja o Jane Austen i Virginiji Woolfe predstavljala su doživljaj koji se iščekivao i o kojem se je kasnije govorilo. Volio je lijepo zato što je bilo lijepo. Jednom nam je taj esteta visokih kriterija na predavanju rekao:

»Ni vi ni ja ne možemo potpuno uživati dok čitamo neko književno djelo. Ja uvijek jednim dijelom svijesti razmišljam što ću vama o njemu reći, a vi se trudite da smislite što ćete reći meni na ispitu ili u seminaru.«

Kao svi oni koji mnogo znaju i daleko vide, nije bio sitničav prema studentima, ali je ulijevao takvo poštovanje da se je malo tko usudio doći na ispit prije negoli je bio doista spreman. Mnoge su se anegdote pričavale o njegovim duhovitim, a katkada i peckavim komentarima.

Decenijima je vodio Odsjek za anglistiku — svoj odsjek — naš odsjek s onom istom ležernom jednostavnošću s kojom je studente uvođio u skrivena značenja izreka Shakespeareovih likova. Bio je jedan od Držićevih »ljudi nazbilj« i zazirao je od kompromisa i s drugima i sa samim sobom. Živio je u svom stilu, na svoj način. Kad je navršio 70 godina, ispratili smo ga u mirovinu i vjerovali da će i dalje dolaziti na Odsjek. Viđali smo se s njime, neki više, neki manje, s veseljem se je odazivao pozivima na naše male svečanosti van fakulteta, ali na Odsjeku se nije više pojavio. Kao da je želio pokazati kako je jedno životno razdoblje za njega zaključeno i sad prepušta svoje mjesto drugima.

Teško je zamisliti da nema više čovjeka koji je u našoj svijesti toliko živ da još pamtimo njegove riječi izrečene i prije trideset godina.

Svi mi — njegovi studenti — osim tuge što ga više nema osjećamo i toplu zahvalnost što nam je svojim riječima — izgovorenim i pisanim toliko puta pomogao da doživimo istinsku ljepotu i spoznamo istinske vrijednosti.

Dr Mirjana Vilke